Raadsvoorstel

Zaaknummer	:	1031595		
Raadsvergadering	:	14 januari 2025		
Onderwerp	:	Startnotitie inventarisatie bezuinigingsmogelijkheden		
Collegevergadering	:	22 oktober 2024		
Portefeuillehouder	:	Wethouder J. van der Noordt		
Steller	:	Klaas Kelly Team Bestuursondersteuning	tel. :	0545-250250

Te nemen besluit

1. Instemmen om de geïnventariseerde bezuinigingsmogelijkheden als basis te nemen voor het te lopen bezuinigingsproces.
2. Onderschrijven van de volgende uitgangspunten:
   A. Het beoogde resultaat (taakstelling) is een bezuiniging van circa € 5 mln
   B. Uiterlijk in de perspectiefnota 2026, die1 juli 2025 wordt vastgesteld, moeten keuzes zijn gemaakt
   C. Participatie vanuit de samenleving is gericht op informeren zoals aangegeven in de perspectiefnota 2025.
3. Instemmen met de in de startnotitie beschreven stappen
   A. De startnotitie bespreken tijdens een informerende raadsbijeenkomst op 19 november 2024 en daarna via het BOB proces ter besluitvorming voorleggen.
   B. Op 3 december 2024 in een raadsinformatiebijeenkomst een korte inhoudelijke toelichtingen geven op de bezuinigingsmogelijkheden. Waarna er verdiepende vragen gesteld kunnen worden en het college richting mee gegeven kan worden.
   C. De op 3 december 2024 meegegeven richting in een raadsinformatiebrief terugkoppelen.
   D. Het college komt begin februari 2025 met een bezuinigingsvoorstel dat wordt toegelicht in een raadsinformatiebijeenkomst en vervolgens het BOB besluitvormingsproces zal doorlopen.
   E. Het vastgestelde bezuinigingsvoorstel is uitgangspunt voor de Perspectiefnota 2026-2028

Waarom dit voorstel en wat is het effect

Met het vaststellen van deze startnotitie geeft u richting aan het proces om te komen tot bezuiniging in de perspectiefnota 2026.

Argumentatie

1. Binnen het afgesproken tijdpad is er geen ruimte voor een alternatieve benadering. Via een pragmatische aanpak hebben wij een inventarisatie gemaakt van bezuinigingsmogelijkheden en deze in onderlinge samenhang gewogen.
   In de bijlage is het proces om tot de inventarisatie van bezuinigingsmogelijkheden te komen beschreven. Met het vaststellen van deze inventarisatie geeft u een kader voor verdere discussie, integrale afweging en besluitvorming, passend binnen een pragmatische benadering.
2. Met het vaststellen van deze uitgangspunten geeft u richting aan het proces en duidelijkheid naar de samenleving.
3. A:
   In de toelichting beschrijven wij het proces dat ons voor ogen staat. Op 19 november 2024 bespreken we de startnotitie. Door vaststellen van de startnotitie legt u de

In te vullen door Griffie:

Raadsvergadering
0 zonder hoofdelijke stemming
0 met algemene stemmen
0 stemmen voor, stemmen tegen
0 aangenomen
0 verworpen

afspraken vast. Gelet op de korte doorlooptijd van het proces starten we al wel met de verdere uitvoering.
B:
Op 3 december 2024 plannen we een inhoudelijke raadsinformatie bijeenkomst. Zo wordt u op alle onderwerpen op hoofdlijnen bijgepraat over de inhoud, onderbouwing en consequenties van de voorstellen en de te maken keuzes. En kunt u bij de behandeling van het uiteindelijke bezuinigingsvoorstel een integrale, afgewogen keuze maken.
C:
Het is helpend met elkaar hetzelfde beeld te hebben over de richting/uitkomsten van een informatieavond. Een raadsinformatiebrief draagt ook bij aan de transparantie van het proces naar buiten.
D en E:
Deze twee stappen zijn conform de met u gemaakte procesafspraken in de perspectiefnota 2025. Voorafgaand toetsen wij bij u of de vertaling van de richting die u heeft meegegeven op draagvlak kan rekenen. De uiteindelijke financiële gevolgen en definitieve keuze vindt plaats bij het vaststellen van de perspectiefnota 2026 die weer de basis is voor de begroting 2026.

Kanttekeningen en risico's
Deze startnotitie is gebaseerd op al eerder genomen besluiten en ingeslagen richting. Daarom is het aantal uitgewerkte procesalternatieven in deze startnotitie beperkt. Als u één of meerdere uitgangspunten aanpast zijn er, beperkt, procesalternatieven mogelijk.

Financiën
Niet van toepassing

VN verdrag rechten van mensen met een beperking
Niet van toepassing

Duurzaamheid
Niet van toepassing

Communicatie
Zie communicatieparagraaf bij collegevoorstel

Initiatief, participatie en rol gemeente
Initiatief ligt bij de gemeente.

Planning en evaluatie
Raadsinformatiebijeenkomsten 19 november en 3 december 2024.
Opleveren collegevoorstel bezuinigingen begin februari 2025

Alternatieven
Zie toelichting

Met vriendelijke groet,

Burgemeester en wethouders van Berkelland,
de secretaris, de burgemeester,

drs. J. Jonker drs. J.H.A. van Oostrum

Kopie aan:
-Archief

Raadsvergadering : 14 januari 2025

De raad van de gemeente Berkeland;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 15 oktober 2024

b e s l u i t:

1. **Instemmen om de geïnventariseerde bezuinigingsmogelijkheden als basis te nemen voor het te lopen bezuinigingsproces**
2. **Onderschrijven van de volgende uitgangspunten:**
   A. **Het beoogde resultaat (taakstelling) is een bezuiniging van circa € 5 mln**
   B. **Uiterlijk in de perspectiefnota 2026, die 1 juli 2025 wordt vastgesteld, moeten keuzes zijn gemaakt**
   C. **Participatie vanuit de samenleving is gericht op informeren zoals aangegeven in de perspectiefnota 2025.**
3. **Instemmen met de in de startnotitie beschreven stappen**
   A. **De startnotitie bespreken tijdens een informerende raadsbijeenkomst op 19 november 2024 en daarna via het BOB proces ter besluitvorming voorleggen.**
   B. **Op 3 december 2024 in een raadsinformatiebijeenkomst een korte inhoudelijke toelichtingen geven op de bezuinigingsmogelijkheden. Waarna er verdiepende vragen gesteld kunnen worden en het college richting mee gegeven kan worden.**
   C. **De op 3 december 2024 meegegeven richting in een raadsinformatiebrief terugkoppelen.**
   D. **Het college komt begin februari 2025 met een bezuinigingsvoorstel dat wordt toegelicht in een raadsinformatiebijeenkomst en vervolgens het BOB besluitvormingsproces zal doorlopen.**
   E. **Het vastgestelde bezuinigingsvoorstel is uitgangspunt voor de Perspectiefnota 2026-2028**

Aldus vastgesteld in de raadsvergadering van 14 januari 2025

de griffier,	de voorzitter,
drs. J.A. Satijn	drs. J.H.A. van Oostrum

Toelichting raadsvoorstel

Onderwerp	:	Startnotitie inventarisatie bezuinigingsmogelijkheden

Inleiding

Zoals bekend gaat het Rijk gemeenten korten op hun belangrijkste inkomstenbron: het Gemeentefonds. Hierdoor moeten we bezuinigen om onze meerjarenbegroting vanaf 2026 in evenwicht te houden.

In de recent verschenen Programmabegroting 2025-2028 en onze brief over de septembercirculaire 2024 wordt het meerjarenperspectief vanaf 2026 toegelicht. Zoals aangekondigd in de Perspectiefnota 2025 bereiden we ons met een inventarisatie van bezuinigingsmogelijkheden voor op de volgend jaar te maken keuzes over de bezuinigingen vanaf 2026.

> *"Voor fase 2 resteert ongeveer € 6 miljoen aan inhoudelijke maatregelen te kiezen uit de op te stellen inventarisatie van € 7 miljoen. De betreffende maatregelen zullen ertoe leiden dat we daadwerkelijk minder voor de inwoner of samenleving gaan maken, inkopen, subsidiëren of bijdragen dan in 2023/2024. Duidelijk is dat het overgrote deel van de inventarisatie daadwerkelijk moet worden voorgesteld / gekozen, hiermee is de uiteindelijke keuze- of afwegingsruimte beperkt. Mede daarom moet participatie minder hoog op de participatieladder plaatsvinden dan destijds bij Berkelland in Balans. Participatie zal vooral informerend zijn en daar waar we andere afspraken hebben, bijvoorbeeld bij adviesraden, conform de betreffende afspraken.*
>
> *De planning van fase 2 van de bezuinigingen is als volgt:*
> *• In de zomer 2024 wordt het participatieproces nader uitgelijnd, uitgangspunt is goede communicatie en informeren.*
> *• Begin oktober 2024 maakt het college de inventarisatie openbaar.*
> *• In oktober en november 2024 loopt het participatieproces.*
> *• In januari of februari 2025 worden de inhoudelijke bezuinigingsvoorstellen aangeboden aan de raad.[1]"*

Aanvullend op de al in de Programmabegroting 2025-2028 opgenomen fase 1 van de bezuinigingen zien we toch ook voor fase 2 nog mogelijkheden om scherper te ramen.
Een deel van de in de bijlage geïnventariseerde mogelijkheden heeft inhoudelijk effecten. Effecten op onze samenleving en inwoners, maar ook effecten op bijvoorbeeld toekomstige investeringen en kosten. Wij zien dat een deel van deze maatregelen nodig is om de meerjarenbegroting in evenwicht te houden.

Opbrengst en budgettair effect van de maatregelen zijn in de bijgevoegde inventarisatie beschreven. De keuze voor en wijze van invulling van een mogelijke bezuiniging is een proces dat wij als college graag verder samen met u vorm en inhoud willen geven. Met deze inventarisatie als onderlegger en vertrekpunt.

In deze startnotitie doen wij een procesvoorstel om samen met u te komen tot een gedragen bezuinigingsvoorstel.

[1] Pagina 12 van de op 4 juni door het college aangeboden en op 2 juli door de raad vastgestelde PPN

Participatie

In tegenstelling tot het bezuinigingstraject Berkelland in balans is in de perspectiefnota aangegeven dat de participatie over de tweede fase bezuinigingen vanaf een minder hoge trede van de participatieladder zal plaatsvinden, namelijk informeren. Het in de perspectiefnota omschreven participatietraject in oktober en november richten wij op u als gemeenteraad.
Na de richtinggevende raadsinformatieavond van 3 december aanstaande informeren wij actief de betreffende overlegorganen waar wij regulier bestuurlijk overleg mee hebben. Wij zullen ze hierbij informeren over het besluitvormingsproces en de mogelijkheid gevraagd of ongevraagd de raad hierover advies te geven.
Nadat er keuzes zijn gemaakt gaan wij, waar dat relevant en wenselijk is, in gesprek over de invulling van de bezuinigingen.

Pragmatische benadering

Aan bezuinigingen gaat soms een visietraject vooraf met als reden: pas als je weet waar je naartoe wilt kun je bepalen welke activiteiten minder kunnen (of meer moeten). Soms wordt ook geprobeerd om de mate van beïnvloedbaarheid van bepaalde uitgaven in een getal of ratio uit te drukken. Op zich zijn dit nuttige trajecten, maar ze kosten ook tijd en geld, en ze leveren in de praktijk zelden het afwegingskader dat bij de uiteindelijke keuze consequent gehanteerd wordt.

Bij de nu uitgevoerde inventarisatie is voor een pragmatische benadering gekozen die wordt toegelicht in de bijlage. Daarbij is als uitgangspunt gekozen dat er maatregelen voor een groter bedrag dan strikt noodzakelijk worden geïnventariseerd zodat er wat te kiezen valt. Tabel 2 van de bijlage laat zien dat er nog voor ongeveer € 4,1 miljoen aan structurele maatregelen gekozen moet worden. Vooraf zijn geen beleidsterreinen uitgesloten om zo mogelijk een evenwichtige spreiding van mogelijke maatregelen over de programma's te hebben.

Alternatieve trajecten om bezuinigingen te inventariseren zijn, gelet op het afgesproken tijdpad, niet mogelijk. Alleen als dit tijdpad wordt losgelaten ontstaat er beperkte ruimte. De bezuinigingen moeten uiteindelijk in de begroting 2026 worden vastgelegd en dat betekent dat, zonder gebruik te maken van het instrument perspectiefnota, uiterlijk begin juni 2025 de keuzes duidelijk moeten zijn.

Wisselend financieel beeld

Wij zien een toenemende instabiliteit en afnemende voorspelbaarheid van het financieel perspectief voor gemeenten vanuit het Rijk. Zo is er een toename van circulaires met financiële consequenties voor het lopende boekjaar. De uitvoering moet hierop worden aangepast wat soms tot problemen leidt. Ook geven deze wijzigingen in een boekjaar mogelijk een vertekend beeld van het resultaat in dat jaar. In raadsinformatiebrieven en bij de jaarrekeningen informeren wij u hier zo goed mogelijk over.
In het regeerakkoord zijn verschillende maatregelen en beleidswijzigingen aangekondigd waarvan de doorwerking en effecten nog onduidelijk zijn. Wij voorzien dan ook op korte termijn geen verbetering in de voorspelbaarheid van ons financiële perspectief.

Naast een wisselend beeld vanuit het Rijk zien wij ook fluctuaties in de uitvoering. Bijvoorbeeld geplande investeringen waarbij de besluitvorming vertraging oploopt. Of problemen in de uitvoeringskracht bij projecten door capaciteitsvraagstukken bij de gemeente en bij andere uitvoerders waardoor projecten niet binnen de planning gerealiseerd kunnen worden.

Naar onze inwoners is het lastig uit te leggen dat we in de jaarrekening fors geld over houden, maar toch moeten bezuinigen. Het gaat dan onder andere over het verschil tussen een incidenteel overschot en dekking van structurele uitgaven.

Daar waar wij zelf invloed op hebben proberen we scherper te begroten. Dit heeft als voordeel dat er een lager overschot is aan het eind van het jaar. Nadeel is dat er geen ruimte meer is om eventuele tegenvallers op te vangen. Ook betekent een lager overschot dat de reserves die wij daarmee conform afspraak vullen, minder zullen groeien.

Om onze bezuinigingsdiscussie vanuit eenzelfde beeld en opdracht aan te vliegen is het bepalen van de bezuinigingsomvang, onze opgave, van belang.

Bepalen Omvang

Wij hebben gekozen voor en pragmatische benadering en een bezuinigingsomvang van circa € 5,- mln. In deze startnotitie benoemen wij de drie varianten om de omvang van onze bezuinigingsopgave te bepalen:

a. De gemeente Berkelland stelt zich op het standpunt dat verdere bezuinigingen niet mogelijk zijn en levert in 2026 een niet sluitende begroting in. Deze variant is niet in lijn met de afspraken die we gemaakt hebben bij de behandeling van de perspectiefnota en wij adviseren u niet voor deze optie te kiezen.
b. De gemeente Berkelland bezuinigt € 4,1 mln, het bedrag dat wij op basis van de septembercirculaire nu voorzien als tekort bij de begroting 2026 en verder. Wij zien door verschillende ontwikkelingen dit bedrag fluctueren. Daarmee is de exacte omvang lastig te voorspellen. Wij adviseren daarom met voorstellen te komen die iets ruimte bieden om de begroting sluitend te maken in 2026. En al dan niet bij de vaststelling van de begroting 2026 niet nodige bezuinigingen te schrappen.
c. De gemeente Berkelland komt met een bezuinigingspakket van € 5 mln wat ruimer is dan de minimaal benodigde omvang en creëert daarmee ruimte om in 2025 en 2026 keuzes te maken voor nieuw beleid of het al dan niet realiseren van voorgestelde bezuinigingen.

Wij stellen u deze laatste variant voor. Hierbij gaan wij uit van een gat in de begroting 2026 van € 4,1 mln en extra keuzeruimte/flexibiliteit van € 0,9 mln.

Het proces

Op 19 november 2024 willen wij deze startnotitie graag toelichten in een raadsinformatieavond. Daarna gaat dit voorstel de BOB procedure is om door u te worden vastgesteld. Dit is ook het moment om vanuit de raad aan te geven:

- welke stappen gemist worden,
- de inventarisatie aan te vullen met alternatieven of
- de weging/omvang van een geïnventariseerde bezuiniging te wijzigen.
- Een ander proces om te komen tot bezuinigingsvoorstellen.

Indien u er voor kiest het proces als zodanig aan te vullen met verdiepende stappen/participatie of andere uitgangspunten dan kan dit alleen als het tijdpad ook wordt aangepast..

Op 3 december 2024 is er een volgende raadsinformatieavond met u gepland om u dieper te informeren over de inhoud van de geïnventariseerde bezuinigingsmogelijkheden. Wij realiseren ons dat de besluitvorming over deze startnotitie dan mogelijk nog niet definitief is afgerond. En houden bij de opzet van deze avond rekening met actuele stand van zaken.

De bezuinigingsmogelijkheden zijn opgedeeld in grotere brokken en bedragen. Over de meeste onderwerpen bent u inhoudelijk al eerder geïnformeerd. De informatie beperkt zich deze avond tot de effecten van de bezuinigingen op dat betreffende terrein. Wij denken aan een opzet met een aantal korte ambtelijke presentaties, de gelegenheid tot het stellen van vragen en afsluitend een werkvorm

waarin u ons als college richting kunt meegeven bij de verdere uitwerking/keuzes in de bezuinigingsvoorstellen.
Ten aanzien van de inkomstenkant is er maar een beperkt aantal knoppen waaraan gedraaid kan worden. Graag bespreken wij op 3 december 2024 met u de bandbreedtes waarbinnen wij als college een voorstel kunnen voorbereiden
Zo bent u inhoudelijk op de hoogte van de bezuinigingsmogelijkheden en de effecten en kunt u ons integraal richting mee geven in de uiteindelijk te maken keuzes. Wij hechten aan deze richting en leggen de opbrengsten van deze avond vast in een raadsinformatiebrief. De vergroot de transparantie van het proces en biedt u de gelegenheid ons zo nodig aanvullende richting mee te geven.

De maand Januari 2025 gebruiken wij voor het opstellen van een bezuinigingsvoorstel. Een voorstel dat wij graag in een informerende raadsbijeenkomst begin februari 2025 aan u toelichten en vervolgens via de BOB cyclus ter besluitvorming aan u voorleggen.
Het door u vastgestelde bezuinigingsvoorstel wordt vervolgens door ons verwerkt in de perspectiefnota 2026-2028, die, als deze door u is vastgesteld, weer de basis is voor het opstellen van de begroting 2026. Met het vaststellen van de begroting 2026 worden de gekozen bezuinigingen dan daadwerkelijk doorgevoerd.